

بررسی تطبیقی جشن مهرگان با جشن ترکی بیربیری گرلک

غلامرضا رحیمی ششده*

تاریخ دریافت: ۹۷/۲/۳

سجاد فرهمند**

تاریخ پذیرش: ۹۷/۸/۶

چکیده

ادبیات عامیانه قسمتی از فرهنگ مردم می‌باشد که میراث معنوی و آداب و رسوم و سنن نسلی را به نسل دیگر منتقل می‌کند. با توجه به علاقه‌ای که روستاییان به حفظ سنت‌ها و آداب و رسوم خود دارند در این مقاله به بررسی رسم کهن جشن مهرگان که در روستای قصر یعقوب صفاشهر در زبان ترکی صفاشهری بیربیری گرلک به معنای همدیگر را دیدن می‌باشد می‌پردازیم، و چگونگی این سنت عامیانه که در ابتدا با جشن مهرگان یکی بوده است اما به مرور دچار تحول گردیده است را در طول زمان تا به امروز واکاوی می‌کنیم تا از این راه بتوانیم میراث به جای مانده از ایران باستان را که تا به امروز با نام‌های دیگری ساری و جاری است را زنده نگاه داریم و به این شکل در پاسداشت سنت‌ها و آیین‌های ایران کهن گام‌های علمی و مؤثری برداریم و برای نسل آینده میراثی که از گذشتگان برای ما باقی مانده را به عنوان یک امانت به دست آن‌ها برسانیم و به وظیفه خود در این باره عمل نماییم.

کلیدواژگان: ادبیات عامیانه، بیربیری گرلک، جشن مهرگان، قصر یعقوب.

Gholamrezarahimi1345@gmail.com

* عضو هیأت علمی دانشگاه دولتی جهرم، ایران - جهرم.

** دانشجوی کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی دانشگاه دولتی جهرم، ایران - جهرم.

sajad.farahmand1368@gmail.com

نویسنده مسئول: سجاد فرهمند

مقدمه

مهرگان یا جشن مهر یکی از بزرگ‌ترین جشن‌های ایران باستان است. این جشن را زرتشتیان در دهم مهر یا نزدیک‌ترین روز به آن برگزار می‌کنند و در رام روز به پایان می‌رسد. در عهد ساسانیان آن را روز پیروزی فریدون بر ضحاک می‌دانند و آداب و رسوم خاصی در این روز برگزار می‌کنند (نیکنام، ۱۳۹۰: ۸۱).

مهر به معنای «فروغ، روشنایی، دوستی و پیوند و محبت» می‌باشد. جشن مهرگان در میان اقوام ایرانی به صورت‌های مختلف تا به امروز پایدار باقی مانده است هرچند شکل آن به دلایل مختلف از جمله تغییر دین و اعتقادات دچار دگرگونی گردیده است.

روستای قصر یعقوب از توابع صفاشهر استان فارس می‌باشد از جمله روستاهایی است که جشن مهرگان به صورت سینه به سینه در آن از نسلی به نسل منتقل شده است و تا کنون با وجود دگرگونی‌های اساسی در نحوه برگزاری همچنان در اولین جمعه مهرماه که اهالی روستای قصر یعقوب جمعه اول میزان می‌نامند جشن مهرگان بر پا داشته می‌شود. اما نام این جشن دیگر جشن مهرگان نیست بلکه به نام بیربیری گرلک تغییر نام یافته است. در این مقاله جشن بیربیری گرلک به معنی همدیگر را دیدن که همچنان دارای اشتراکاتی با جشن مهرگان می‌باشد و تفاوت‌هایی که با جشن اصلی مهرگان پیدا کرده است را در حیطه ادبیات عامیانه مورد بررسی قرار می‌دهیم. این مقاله در شناساندن جشن مهرگان که اکنون، تحت عنوان نام دیگری در روستای قصر یعقوب صفاشهر برگزار می‌گردد کمک شایانی می‌نماید.

رسالت این مقاله زدودن گرد فراموشی از این جشن می‌باشد که در روستای قصر یعقوب با وجود پایداری آن در هیچ مقاله، کتاب یا رساله‌ای مستقیم به آن اشاره نشده است. اکنون به بررسی جزئیات این جشن و اطلاعات مربوط به تحولات آن در طول تاریخ را که اغلب به صورت میدانی جمع‌آوری گردیده است می‌پردازیم.

پیشینه تحقیق

در مورد پیشینه این تحقیق این نکته را باید عرض کنم از این نوع تحقیق که در آن به تطابق جشن مهرگان با جشن‌های ترکی پرداخته شده باشد دارای پیشینه‌ای مختصر

و کوتاه مدت است؛ اما برخی از منابع که دارای ارتباط با این تحقیق هستند از این جمله‌اند: «جشن‌های ایرانیان» از عسکر بهرامی، «تئاتر زرتشتیان ایران» از نسرین خنجری، «آیین‌های میترا» از بهرام فره‌وشی، «جشن‌ها و آیین‌های ایران باستان» از ایوب گیانچی.

این منابع هرچند درباره جشن مهرگان و تحولات آن در طول تاریخ و برخی تغییراتش به صورت تلویحی اشاره کرده‌اند؛ ولی در زمینه تطبیق جشن مهرگان با جشن ترکی بیربیری گرلک و بررسی عناصر مربوط به این دو جشن تا کنون اثری نگاشته نشده است و این مقاله نخستین تحقیق در این زمینه است.

جشن مهرگان

در روزگاران کهن همانگونه که هر ماه دارای نامی بوده است، هر روز ماه نیز نامی داشته است و در روزی که نام ماه و روز یکی می‌شد آن روز را جشن می‌گرفتند. مهرگان از جمله این جشن‌ها بوده که در مهرماه برگزار می‌شده است. مهرگان پس از نوروز بزرگ‌ترین جشن ایرانیان باستان بوده است. این جشن هم اکنون در جوامع ایرانی خارج از مرزهای کنونی ایران که فرهنگ مشترکی با ایران دارند برگزار می‌شود. زرتشتیان ایران و خارج از ایران آن را در دهم مهر یا نزدیک‌ترین زمان به دهم مهر برگزار می‌کنند. این جشن در دهم مهر آغاز می‌شود و شش روز به طول می‌انجامد. نخستین روز جشن مهرگان همگانی و آخرین روز جشن مهرگان خاص افراد ویژه می‌باشد. از دیرباز بر این اعتقاد بودند که در این روز کاوه آهنگر بر علیه ضحاک به پا خواست و فریدون بر ضحاک غلبه کرد. مردم ایران از هزاره دوم قبل از میلاد آن را جشن می‌گرفتند. جشن مهرگان با آداب خاص خود برگزار می‌شود (معصومی نژاد، ۱۳۹۲: ۲۸).

خلف تبریزی در مورد پیدایش جشن مهرگان می‌گوید: در این روز کاوه آهنگر با کمک فرشتگان بر ضحاک غالب شد و بیان می‌دارد جشن مهرگان به معنای «فروغ، روشنایی و پیوند و محبت است و ضد دروغ و پیمان شکنی و نامهربانی است و فلسفه جشن مهرگان سپاسگزاری از خداوند به خاطر نعمت‌هایی است که به انسان ارزانی داشته است.

ریشه شناسی مهرگان

ریشه واژه مهر با توجه به بند ۱۱۶ مهر یشت اوستا: مهر میان پدر و پسر صد درجه و میان دو برادر نود درجه است و میان پیروان ده هزار درجه است. بسیاری بر مبنای این بند اوستا واژه مهر را «عشق و دوستی» معنا می‌کنند نه پیمان و قرارداد زیرا آنچه میان روابط خانوادگی معنا دارد «عشق و دوستی» است و نه «پیمان و قرارداد» پیش‌تر مهرگان با نام بغ یادی به کار می‌رفته است که در کل به معنای خدایان ستایش است. بغ در میان ایرانیان لقب میترا است. هاشم رضی ایران شناس و مترجم، واژه «گان» را پسوندی می‌داند به معنی جشن و می‌توان این جشن را «جشن مهرگان» نامید.

زمان برگزاری جشن مهرگان

زمان برگزاری جشن مهرگان بنا بر «شاهنامه» فردوسی توسی آغاز ماه مهر و فصل پاییز بوده است و این شیوه در دوره هخامنشی و اشکانی رواج داشته است. دلیل برگزاری جشن مهرگان در آغاز پاییز و مهرماه این است که آغاز مهر در عهد هخامنشی آغاز سال نو بوده است و نیز پایان فصل زراعی در میان کشاورزان که همچنان هم متداول است. مهرگان همچون نوروز دارای اعتدال کیهانی است و از همین رو است که این ماه را به نام مهر که ایزد دارای عدالت و دادگستری است نام نهاده‌اند. در واقع مهرماه زمانی برای استراحت کشاورزان و بدست آوردن تلاش زحمت یک سال آن‌ها می‌باشد. از آنجا که مهرماه زمان بدست آمدن محصول بوده است هم در زمان ایران باستان و هم در زمان چیرگی دولت‌های عرب و مغول موسم گرفتن مالیات و به رسمیت شناختن مهرگان بوده است (علی پور، ۱۳۸۹: ۹۶).

مهرگان دینی

کومون خاور شناس و دانشمند بلژیکی در کتاب خود «آیین میترا» چنین می‌گوید: «میترا در کنار آناهیتا در عصر هخامنشی به عنوان ایزدی بزرگ ستایش می‌شد و یشت ویژه آن ایزد در اوستا را می‌خواندند که در این میان مهریشت که در ستایش میترا است کهن‌ترین و مهم‌ترین یشت اوستا است».

آیین‌های مهرگان

آنگونه که از مجموع منابع موجود همچون نگاره‌ها و متون باستانی و نوشته‌های مورخان و دانشمندان قدیم ایرانی و غیر ایرانی (مانند فردوسی، بیرونی، ثعالبی، اسدی نوسی، هرودوت، فیثاغورث و...) دریافته می‌شود مردمان در این روز جامه‌های ارغوانی می‌پوشیدند در حالی که هر یک، چند «نوشته شاد باش» یا به قول امروزی کارت تبریک به همراه داشته‌اند. این نوشته را با بویی خوش همراه می‌ساختند. در میان سفره مهرگان گل «همیشه شکفته» قرار می‌دادند و سفره را با آن آذین می‌نمودند. از میوه‌های پاییزی که رنگ سرخ داشتند نیز برای تزئین سفره استفاده می‌کردند. عصاره گیاه هوم که با آب یا شیر رقیق شده بود و حبوبات و عرقیجات هم در این سفره قرار می‌دادند.

در این میان سرودهای یشت را می‌خواندند و در پایان مراسم شعله‌های آتش را بر می‌افروختند و به طور دسته جمعی برای تجدید پیمان‌های گذشته دست در دست هم می‌فشرده‌اند.

موسیقی مهرگان

در «برهان قاطع» یکی از مقام‌های موسیقی سنتی «موسیقی مهرگان» است. نظامی گنجوی در منظومه خسرو و شیرین بیست و یکمین لحن از سی لحن نام برده شده را «مهرگانی» نوشته است.

جشن مهرگان در روزگار حاضر

بهرام فره‌وشی از برگزار می‌مهرگان به عنوان جشنی خانوادگی در بین زرتشتیان یزد و کرمان و نیز آئین قربانی کردن گوسفند برای ایزد مهر خبر می‌دهد. جشن آغاز تحصیلی دانشگاه تهران طبق گفته اساتید دانشگاه تهران در نیمه اول مهر «مهرگان» برگزار می‌شود.

زمان برگزاری آئین قالی‌شویی در مشهد اردیبهشت را جلال آل احمد با مهرگان هم پیوند می‌داند.

معرفی جشن بیربیری گرلک اهالی روستای قصر یعقوب صفاشهر

روستای قصر یعقوب صفاشهر در صد و هشتاد کیلومتری شمال شیراز قرار دارد. فاصله این روستا تا صفاشهر مرکز شهرستان خرم‌بید پانزده کیلومتر است و وجه تسمیه نامگذاری آن قصری متعلق به یعقوب لیث صفاری می‌باشد که به عنوان اقامتگاه تابستانه خود از آن استفاده می‌کرده است (دلیری، ۱۳۹۳: ۶۰).

جشن بیربیری گرلک جشنی می‌باشد که در بین اهالی روستای قصر یعقوب برگزار می‌گردد. کل این جشن بر اساس تحقیقات میدانی نگارنده از اهالی روستا مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. زمان تغییر زبان مردم قصر یعقوب به ترکی زمان حمله مغولان است و به همین دلیل نام جشن مهرگان به بیربیری گرلک که اصطلاحی ترکی است تغییر یافت. حمله مغولان هم زبان و هم جغرافیای استان فارس را تغییر داد (پری‌نوش، ۱۳۸۴: ۴۲).

بیربیری گرلک

بیر به معنای یک است و بیری به معنای یکی و گرلک به معنای همدیگر را دیدن است و در مجموع یکی یکی همدیگر را دیدن معنای آن است. زمان جشن بیربیری گرلک اولین جمعه مهرماه می‌باشد. زمان جشن بیربیری گرلک که دچار تغییراتی در طول زمان گردیده است و با جشن مهرگان تفاوت‌هایی یافته را در ادامه بررسی می‌نماییم. جشن بیربیری گرلک قبل از ورود اسلام به ایران با نام جشن مهرگان و بدون هیچ تغییری برگزار می‌شده است اما بعد از ورود اسلام به ایران در نحوه و چگونگی آن تغییراتی به وجود آمده است. حمله مغولان نیز بر این جشن تأثیراتی از جمله تغییر نام آن داشته است. بعد از ورود اسلام به ایران مردم روستای قصر یعقوب با آداب و رسوم کهن خود کاملاً قطع رابطه نکردند بلکه بعد از مسلمان شدن جشن بیربیری گرلک را به گونه‌ای که مغایرتی با اسلام نداشته باشد را همچنان برپا داشتند.

حال به تطبیق جشن بیربیری گرلک با جشن مهرگان و اشتراکات این دو جشن با هم می‌پردازیم؛ دلایلی که باعث برخی دگرگونی‌ها در جشن بیربیری گرلک نسبت به جشن مهرگان گردیده است را نیز توضیح می‌دهیم.

بررسی میدانی نگارنده نکات زیر را آشکار می‌کند:

۱. جشن مهرگان

جشن مهرگان در ایران باستان در دهم مهرماه هر سال و به مدت شش روز برگزار می‌شده است. جشن مهرگان در میان اهالی قصر یعقوب هم در ابتدا در دهم مهرماه و به مدت شش روز بر پا داشته می‌شده است اما به تدریج از تعداد روزهای آن کاسته و زمان آن نیز به اولین جمعه مهرماه تغییر یافته است. کاسته شدن از تعداد روزهای این جشن به خاطر مسائل اقتصادی در طی دوره‌های مختلف و تغییرات مذهبی است، بعد از ورود اسلام به ایران جشن مهرگان در قصر یعقوب به خاطر رعایت مسائل مذهبی اسلام از تعداد روزهایش کم شده است. مسائل معیشتی هم در این امر نقش داشته است، با کاسته شدن تدریجی قدرت اقتصادی مردم از تعداد روزهای جشن نیز به خاطر عدم امکان تأمین هزینه‌ها کم شده است.

علت جابه‌جایی جشن مهرگان یا بیربیری گرلک به روز جمعه اول مهرماه نیز مسائل مذهبی می‌باشد. در اسلام روز جمعه به یک روز مبارک است که در آن نماز جمعه برگزار می‌شود و همچنین اعتقاد شیعیان مبنی بر ظهور امام زمان (عج) در روز جمعه باعث شده است اهالی روستای قصر یعقوب بعد از پذیرش اسلام با در نظر گرفتن عقاید اسلامی به برگزاری جشن بیربیری گرلک که سنت نیاکان آنان بوده است در روز جمعه بپردازند. اشتراکات زمانی جشن مهرگان با جشن بیربیری گرلک در پاییز و مهرماه برگزاری آن می‌باشد که همچنان به قوت خود باقی مانده است.

۲. سلامگاه

اهالی روستای قصر یعقوب در روز برگزاری جشن بعد از پیمودن چند کیلومتر به مکانی می‌رسند که سلامگاه نامیده می‌شود. رسیدن آن‌ها به سلامگاه همیشه قبل از طلوع آفتاب می‌باشد؛ در سلامگاه نماز صبح می‌خوانند و این از موارد اضافه شده به جشن بیربیری گرلک بعد از اسلام می‌باشد که در جشن مهرگان وجود نداشته است. بنای چهار طاقی سلامگاه طبق نوشته اداره میراث فرهنگی و گردشگری بر روی تابلویی در مجاورت آن متعلق به عصر تیموریان است. مراسم سلامگاه در مجموع یک رسم جدید

می‌باشد که از فاصله دور قبل از رسیدن به محل جشن دست بر سینه می‌گذارند و به طرف محل برگزاری جشن سلام می‌کنند. رسوم مربوط به مکان سلامگاه به جشن مهرگان اصلی اضافه شده است و قابل تطبیق با هیچ کدام از ریشه‌های جشن مهرگان باستانی نیست.

۳. محل برگزاری

محل برگزاری جشن مهرگان در مکان‌های مقدس دین زرتشت بوده است. محل برگزاری جشن بیربیری گرلک نیز در مکانی مقدس است که به امامزاده شهدا شهرت دارد. با توجه به قبرهای مربوط به قبل از اسلام که از نحوه خاکسپاری آن‌ها یعنی رو به قبله بودن قبرها قابل تشخیص از قبرهای بعد از اسلام است که در جهت بر عکس قبله دفن می‌شدند در محل برگزاری جشن بیربیری گرلک نشانگر این امر است که قبل از اسلام جشن بیربیری گرلک در مکان مقدس زرتشتیان برگزار می‌شده است که با ورود اسلام و دفن امامزاده شهدا در محل برگزاری جشن، مراسم جشن بیربیری گرلک در همان مکان مقدس زرتشتیان که با ورود اسلام نام تازه‌ای گرفته است برگزار می‌شود. بنابراین محل جشن بیربیری گرلک در ابتدا با جشن مهرگان تطابق کامل داشته است و با گذر زمان تحولاتی در آن پدید آمده است.

۴. مراسم روز جشن بیربیری گرلک

همزمان با طلوع خورشید مردم هیزم‌هایی که از قبل آماده کرده‌اند را در چند نقطه جمع می‌کنند و برمی‌افروزند. در این روز گوسفندانی را قربانی می‌کنند که با جشن مهرگان تطبیق کامل دارد، سپس سفره‌ای را پهن می‌کنند و در آن از سیب سرخ و گل برای آذین بندی استفاده می‌کنند که در این تزئین فقط از یک نوع میوه استفاده می‌کنند که قسمت استفاده از رنگ سرخ میوه با مهرگان اصلی تطابق دارد اما از تنوع میوه‌ها کاسته شده است. در آذین بندی سفره نیز دیگر از گل خاص جشن مهرگان که گل همیشه شکفته است استفاده نمی‌کنند بلکه از گل‌های مصنوعی برای آذین بندی سفره استفاده می‌کنند که قسمت آذین بندی با گل قابل تطابق با مهرگان اصلی

می‌باشد اما در نوع گل تغییر به وجود آمده است. علت کاسته شدن از تنوع میوه‌های سرخ رنگ و تغییر در گل آذین بندی سفره محدودیت‌های مالی و فراموشی‌های تاریخی می‌باشد. در کنار آتش جشن بیربیری گرلک مردم دست در گردن هم می‌اندازند و ساز و نقاره هم نواخته می‌شود که استفاده از موسیقی و دست در دست هم فشردن با مهرگان اصلی مشابهت دارد؛ اما نوع موسیقی که از لحن‌های مقامی بوده است در جشن بیربیری گرلک خبری نیست و دچار تحول شده است که علت آن عدم آشنایی اهالی با الحان موسیقی مقامی سنتی می‌باشد. سرودهای یشت نیز دیگر خوانده نمی‌شود و به دلایل مذهبی از جشن بیربیری گرلک حذف شده است و به جای آن مراسم روضه خوانی انجام می‌شود. سوزاندن اسفند و بوی خوش آن همچنان در بیربیری گرلک مثل جشن مهرگان وجود دارد اما نوشته شاد باش یا کارت تبریک همراه آن که در مهرگان اصلی وجود داشته است به دلیل رعایت مسائل مذهبی اسلامی حذف شده است علی‌الخصوص در ماه‌های عزاداری و حرام رسم کارت تبریک جشن مهرگان در بیربیری گرلک وجود ندارد. پوشیدن لباس ارغوانی در جشن بیربیری گرلک همچنان مثل جشن مهرگان وجود دارد و تغییری نیافته است. استفاده از عصاره گیاه هوم در سفره در جشن بیربیری گرلک رسمی فراموش شده است و از جمله رسوم از یاد رفته جشن مهرگان می‌باشد و علت آن شرایط اقلیمی منطقه و عدم دسترسی به این گیاه است. در روز مراسم بیربیری گرلک دیگر مثل جشن مهرگان روز اول که مخصوص عموم و روز آخر مخصوص افراد ویژه می‌باشد وجود ندارد بلکه این رسم جشن مهرگانی دچار تحول شده و در همان روز جمعه جشن به صورت همگانی برگزار می‌گردد که علت آن از بین رفتن نظام طبقاتی تعریف شده در جشن مهرگان می‌باشد. مهرگان دینی جای خود را در جشن بیربیری گرلک به خواندن شعرهایی برای ظهور امام زمان (عج) داده است و به دلایل مذهبی کاملاً اصل مهرگان دینی تغییر یافته است.

۵. چوب بازی و نقالی

مراسم چوب بازی و نقالی پایان بخش جشن بیربیری گرلک است. در مراسم چوب بازی که با حرکات موزون مردان همراه است به صورت نمادین فردی بر فرد دیگر پیروز

می‌شود که این پیروزی فردی بر فرد دیگر با پیروزی فریدون بر ضحاک در جشن مهرگان یکسان است اما جای تفاوت آن با جشن مهرگان که قیام کاوه و پیروزی فریدون بر ضحاک جز آن است در این نکته می‌باشد که فریدون و کاوه با هم ادغام شده و به قیام و پیروزی کاوه بر ضحاک اشاره می‌کنند و نامی از فریدون باقی نمانده است. علت باقی نماندن نام فریدون در جشن بیربیری گرلک عدم تسلط قوآلان «شاهنامه» بر اشعار «شاهنامه» می‌باشد که فقط ابیاتی را در جشن بیربیری گرلک می‌خوانند و نقالی می‌کنند که نام کاوه در آن می‌آید. جشن بیربیری گرلک با فرار ضحاک از میدان نبرد در عصر اولین جمعه مهرماه پایان می‌یابد.

نتیجه بحث

جشن مهرگان که در میان اهالی روستای قصر یعقوب با نام جشن بیربیری گرلک به بقای خود ادامه داده است بیانگر این نکته می‌باشد که مردم روستای قصر یعقوب صفاشهر هیچ وقت آداب زیبا و کهن اجداد خود را فراموش نکرده‌اند هرچند در نحوه برگزاری آن مثل جابه‌جایی روز جشن و کم شدن از تعداد روزها تغییراتی بنا بر مقتضای زمان ایجاد شده باشد و یا رسم دیگری در گذر زمان به آن اضافه شده باشد.

صفای درون مردم این روستا در کنار جشن مهرگان یا بیربیری گرلک توانسته است مقابل تیرگی و کدورت بایستد و پیروز شود و اینجاست که امید به اصلاح جامعه تقویت می‌گردد و قدرت و صلابت جشن‌های باستانی ایران زمین در ایجاد همبستگی و صلح و صفا مقابل چشم همگان جلوه‌گری می‌نماید.

ادبیات عامیانه که بخش مهمی از ادبیات هر کشور می‌باشد و معیارهای زیباشناسی و اخلاقی هر دوره از زندگی یک قوم را آشکار می‌سازد و به عنوان میراث معنوی نسل‌های گذشته در قالب آثار مختلف برای نسل‌های آینده باقی می‌ماند.

قصه‌های تاریخی که جشن مهرگان نیز قسمتی از این قصه‌های تاریخی می‌باشد بخش مهمی از ادبیات عامیانه است که به عنوان میراث معنوی مردم روستای قصر یعقوب تحت عنوان جشن بیربیری گرلک برای نسل ما باقی مانده است که با حفظ و معرفی آن می‌توان از این میراث معنوی مهم که جزئی از ادبیات عامیانه می‌باشد برای

آگاهی عموم مردم جامعه استفاده کرد. هر چند آمیختگی واقعیت و خیال بر جذابیت ادبیات عامیانه می‌افزاید؛ اما جشن بیربیری گرلک به بخش واقعی و تاریخی ادبیات عامیانه مربوط می‌شود که با بازگو کردن جزئیات آن در این مقاله روح تازه‌ای در این سنت باستانی دمیده گردید و محبوبیت رسوم باستانی در میان مردم روستای قصر یعقوب نشان داد که روشنایی و پاکی سنت اهالی این روستا توانسته در امتداد تاریخی چندهزار ساله با وجود تمام موانع بر استبداد غلبه کند و این امر را به ما یادآوری نماید که سنت‌ها و کردار نیک و زیبای سرشار از پاکی نیکان قوم روستای قصر یعقوب همواره بر پلیدی‌ها غلبه کرده است و عاقبت تنها چیزی که باقی می‌ماند سنت‌های باستانی سرشار از نور و پاکی می‌باشد.

کتابنامه

- بهرامی، عسکر. ۱۳۸۹ش، جشن‌های ایرانیان، تهران: انتشارات پژوهش‌های فرهنگی.
پری‌نوش، زهره. ۱۳۸۴ش، فارس در گذر زمان، شیراز: انتشارات تخت جمشید.
توسی، فردوسی. ۱۳۸۶ش، دیوان اشعار، تهران: انتشارات قطره.
خلف تبریزی، محمدحسین. ۱۳۹۱ش، برهان قاطع، تهران: انتشارات امیرکبیر.
خنجری، نسرين. ۱۳۹۲ش، تئاتر زرتشتیان ایران، تهران: انتشارات خردگان.
دلیری، محمد. ۱۳۹۳ش، کتابی برای همه، شیراز: انتشارات نوید.
علی‌پور، منوچهر. ۱۳۸۹ش، جشن مهرگان، تهران: انتشارات تیرگان.
فره‌وشی، بهرام. ۱۳۸۱ش، آیین‌های میترا، تهران: انتشارات خردگان.
کومون، فرانس. ۱۳۹۳ش، رازهای میترا، تهران: انتشارات بهجت.
گبانچی، ایوب. ۱۳۹۲ش، جشن‌ها و آیین‌های ایران باستان، تهران: انتشارات عطایی.
گنجوی، نظامی. ۱۳۹۰ش، منظومه خسرو و شیرین، تهران: انتشارات نگاه.
معصومی‌نژاد، اسماء. ۱۳۹۲ش، شگفتی‌های مهرگان، تهران: انتشارات خردگان.
نیکنام، کوروش. ۱۳۹۴ش، یادگار دیرین کوروش، تهران: انتشارات بهجت.
ورمازرن، مارتین. ۱۳۸۴ش، آیین میترا، تهران: انتشارات جامی.

Bibliography

- Bahrami, Askar, (1389). Iranian celebrations, cultural Research, Tehran: publications.
Parinoush, Zohreh, (1384). Fars over time, shiraz: publishers takhtejamshid.
Khalaf tabtizi, Mohammad hosein, (1391). Decisire argument, Tehran: publish Amir kabir.
Khanjari, Nasrin, (1392). zartoshtion theater of iran, Tehran: kheradgan polishers.
Tousi, Ferdousi, (1386). Collected poems, Tehran: ghatreh publishers.
Daliri, Mohammad. (1393). A book for everyone, shiraz: publishers Navid.
Alipour, M, (1389). Mehrgan celebration, Tehran: publishers tirgan.
Farah vashi, Bahram. (1381). Mitrasritaals, Tehran: kheradgan publishers.
Komoun, Ferans, (1393). Mitras secrets, Tehran: Bahiat publishers.
Gapanchi, Ayoub, (1392). Mitras celebration and rituals, Tehran: Atai publishers.
Ganjavi, Nezami, (1390). Poems by khosrow and shirin, Tehran: Negah publishers.
Maesouminejad, Asmae. (1392). Miracles Mehregan, Tehran: publishers kheradgan.
Niknam. Kouros. (1394). Cyrus the old man, Tehran: publishers bahjat.
Vermazern, Martin, (1384). Mitrasritual, Tehran: jami publishers.

